

Петриченко Лариса Олексіївна,
доктор педагогічних наук, доцент,
Комуніальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАКЛАСНОЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ

У статті розглянуто форми та технологію організації позакласної виховної роботи з учнями. Визначено групові та індивідуальні форми роботи та подано їх докладну характеристику. Розглянуто різні методи позакласної виховної роботи з учнями. Доведено, що вибір методики індивідуального та групового виховних впливів залежить від рівня розвитку учнів, їхньої готовності до цього впливу, психічного стану, звичок, темпераменту. Докладно розписано мету кожного заходу індивідуальної та групової форм роботи. Розглянуто вплив педагогів, батьків і колективу на особистість учня під час процесу виховання.

Ключові слова: форми, позакласна виховна робота, учні, методи, виховання.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення метою виховання є формування морально-духовної життєво компетентної особистості, яка успішно самореалізується в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал.

Реалізація цієї мети покладена на педагогічний колектив сучасної школи, однак, більшою мірою, на класного керівника, який повинен володіти, задля цього, певними вміннями та навичками з теорії та методики виховання.

Сьогодні особливого значення набуває проблема виховання, яка є за своїм статусом духовно-інтелектуальною та духовно-моральною силою суспільства, здатною до утвердження інтелектуально-творчої натхненною працею найвищих загальнолюдських ідеалів. Тому саме з духовною культурою особистості, її культурним розвитком педагогічна наука пов'язує сьогодні можливість збереження як самої особистості, так і всього людства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній психологічній та педагогічній науках проблеми виховання займають чільне місце. Питання взаємозв'язку виховання та сучасної системи вищої освіти розглядалися в роботах В. Андрущенко, В. Баранівського, Л. Буєвої, Л. Губерського, В. Кременя та ін. Психологічні аспекти виховання знайшли своє відображення в роботах І. Беха, М. Боришевського, Т. Бутковської, О. Зеліченка, О. Киричука, Д. Леонтєва, Д. Максименка, Є. Помиткіна, Ж. Юзвак та ін..

Педагогічні проблеми виховання розглядали О. Белих, О. Вишневський, Т. Власова, К. Журба, М. Євтух, І. Карпенко, О. Киричук, О. Коберник, Н. Крилова, С. Мягченков, М. Нікандров, О. Олексюк, Т. Петракова, К. Приходченко, Д. Чернілевський, А. Фасоля, В. Шадріков, Г. Шевченко та ін.; особливості виховання та розвитку дітей молодшого, підліткового та старшого шкільного віку (І. Бех, Л. Божович, Д. Ельконін, Е. Еріксон, І. Кон та інші); психологічний зміст і закономірності виховання (І. Бех, Л. Божович, В. Сухомлинський).

Мета статті (постановка завдання). Розглянути форми та технологію організації позакласної виховної роботи з учнями та подати їх докладну характеристику.

Схарактеризувати різні методи позакласної виховної роботи з учнями.

Результати дослідження. Форми організації виховної (позакласної) роботи поділяють на колективні, групові (гурткові) й індивідуальні.

До колективних форм виховної роботи належать конференції, тематичні вечори, вечори запитань і відповідей, розважальні вечори і ранки, тижні з різних предметів, зустрічі з видатними людьми, конкурси, фестивалі, олімпіади тощо.

Конференція – важливий засіб формування особистісного ставлення учнів до науково-популярної літератури, зразків різних видів мистецтва, розвитку їхніх літературно-естетичних смаків, пізнавальних потреб й інтересів до художньо-естетичної діяльності.

Тематичні вечори, вечори запитань і відповідей присвячуються різноманітним питанням внутрішнього та міжнародного політичного життя, науки, техніки, культури, спорту, явищ природи тощо.

Зустрічі з відомими людьми влаштовують переважно для середнього та старшого шкільного віку з метою ознайомлення з історичним минулим, новинками науки і техніки, поезією, мистецтвом.

Ранки-зустрічі організовують переважно для учнів молодшого шкільного віку; вони охоплюють ігри, вистави, забави, пісні, танці.

Колективні свята організовують як дні, тижні, місячники поезії, музики, театру, кіно, дитячої книги. На такі свята запрошують письменників, художників, композиторів, визначних діячів та ін. [5].

Фестивалі, конкурси, олімпіади проводять з метою розвитку обдарувань учнів, виявлення їхніх талантів, формування у них умінь художньо-естетичної діяльності.

Групові форми виховної роботи – огляди новин, години класного керівника, гуртки художньої самодіяльності, екскурсії, походи, змагання, конкурси, вікторини та ін.

Огляди новин поділяють на загальні й тематичні. Огляд загальних новин – короткі повідомлення учнів про найважливіші події, що відбуваються у світі, державі. Огляд тематичних новин присвячується висвітленню проблем,

органічно пов'язаних між собою та орієнтованих на конкретну тематику.

Зміст, структура годин класного керівника визначається із урахуванням особливостей колективу учнів. Їх проводять у формі етичної бесіди, лекції, диспуту, усного журналу, зустрічі з цікавими людьми, обговорення книг та ін.

Етична бесіда – це форма виховної роботи, спрямована на формування в учнів знань, умінь і звичок моральної поведінки, оволодіння загальнолюдськими і національними морально-духовними цінностями.

Обговорення книг, конференції організуються також як форма діяльності окремої групи (класу, гуртка). Вони влаштовуються з метою пропагування зразків художньої та науково-популярної літератури, різних видів мистецтва серед учнів, обміну думками щодо конкретних робіт, активізації їхньої самостійності в оцінних судженнях, поглядах [2].

Під час обговорення радіо та телепередач, художніх фільмів створюються сприятливі умови для відвертої розмови, з'ясування позиції кожного учня.

На виставках експонують кращі роботи учнів, зразки гурткової роботи.

Сьогодні набувають популярності форми виховної роботи, які проводяться за інтерактивними методами: брейн-ринги, КВК, конкурси-вікторини, гра «Щасливий випадок», гра «Поле чудес», гра «Слабка ланка», рольові ігри тощо.

Індивідуальні форми виховної роботи

Доцільність індивідуального підходу зумовлена особливостями розвитку особистості, рівнем її вихованості, досвіду поведінки, потребами й інтересами.

Вибір методики індивідуального виховного впливу залежить від рівня розвитку учня, його готовності до цього впливу, психічного стану, звичок, темпераменту. В індивідуальній виховній роботі необхідно передбачити координування впливів педагогів, батьків і колективу на особистість учня; цю роботу слід планувати, враховуючи особливості школярів. Проект організації індивідуально-педагогічної взаємодії з учнем повинен бути цілеспрямованим, педагогічно доцільним – передбачати готовність школяра до відповідної діяльності й педагогічного впливу, спрямовувати розвиток потреб й інтересів учня у позитивному напрямку (соціальному, особистісному).

В індивідуальній виховній роботі використовують позакласне читання, колекціонування, гру на музичних інструментах, вишивання, малювання та ін.

Мета позакласного читання – формування в учнів здорових читацьких інтересів, вироблення культури читання. На матеріалі запропонованої книги студентів-практикантів доцільно провести бесіду, під час якої учні матимуть можливість обмінятися думками про художній твір.

Колекціонування позитивно впливає на загальний розвиток учнів, навчальну діяльність і поведінку, розширює кругозір і пізнавальні інтереси, формує дослідницькі уміння, виховує цілеспрямованість і наполегливість. Корисно організувати в класі виставки й огляди учнівських колекцій, обов'язково слід підвести підсумки, похвалити юних колекціонерів.

Ефективність колективних, групових та

індивідуальних форм організації виховної роботи зростає, якщо вони застосовуються у системі, пов'язані між собою і доповнюють одна одну [1].

Застосування студентом-практикантом різних методів виховної роботи

Методи виховання – це способи взаємодії вчителів, вихователів та учнів, спрямованої на формування у вихованців поглядів, переконань, почуттів і звичок поведінки.

Вибір методу й ефективне його застосування залежить від:

- вікових особливостей школярів;
- рівня розвитку дитячого колективу й кожного школяра зокрема;
- індивідуальних особливостей учнів;
- доцільності педагогічного впливу.

До ефективних методів формування особистості належать методи словесного впливу (роз'яснення, розповідь, лекція, бесіда, диспут тощо) та метод прикладу.

Метод роз'яснення часто застосовують як прийом виховання під час бесіди, лекції, диспуту. Цей метод означає розкриття сутності соціальних норм, законів, закономірностей, принципів, виокремлення їхніх головних ознак, аспектів, аналіз наслідків для розвитку суспільства й окремої особистості у випадку порушення цих законів, норм.

Розповідь – це емоційний, яскраво-образний виклад фактів, подій, зразків поведінки, що розкривають важливість і значущість соціальних норм, принципів. Мета розповіді: формування сильних вражень, емоційного ставлення учнів до подій, до конкретних понять, вчинків тощо.

Зміст розповіді доцільно структурувати й методично розкривати для:

- висвітлення змісту соціальної, моральної норми, принципу, цінності у конкретних ситуаціях;
- розвитку позитивних вражень від хороших вчинків, співпереживання з героями розповіді, поведінка яких є соціально-значущою, емоцій обурення стосовно негативних дій, поведінки особистості;
- розвитку прагнень учнів обирати вчинки, поведінку, що відповідають загальнолюдським національним вартостям.

Лекція – розгорнутий, систематичний, логічний, аргументований виклад у доступній формі певної соціально-політичної, етичної, моральної, естетичної проблеми.

Підготовчий етап лекції поділяють на фрагменти:

- формування теми;
 - визначення виховної мети;
 - складання попереднього плану лекції;
 - вивчення літератури;
 - складання розгорнутого плану (план-проспект);
 - відбір матеріалів із різноманітних джерел;
 - створення моделі лекції (завершене ціле).
- Виклад змісту лекції, його фрагменти:
- вступ (короткий, чіткий, з формулюванням мети);
 - виклад основного змісту (глибоке, всебічне, логічно послідовне розкриття основних положень);
 - завершальна частина (лаконічність, висновки).
- Колективну бесіду з класом можна проводити з

будь-яких проблем: політичних, моральних, правових, статевого виховання, естетичних та ін. Її ефективність зростає, коли під час розгляду фактів, явищ, процесів учні відкривають нове для себе або маловідоме. Під час такої бесіди вони можуть обстоювати свої помилкові погляди і переконання. Слід продумати запитання, якими можна спонукати учнів до самостійних пошуків відповіді на суперечливі судження. Доцільно стимулювати учнів до усвідомлення й аналізу власного досвіду поведінки, особистих цінностей і почуттів. Зазвичай бесіда організовується спочатку у напрямку огляду життєвих практичних ситуацій, а потім – підведення підсумків і висновків. Аргументи педагога мають бути суттєвими й переконливими. Індивідуальну бесіду проводять за заздалегідь складеним планом у психологічно-комфортній атмосфері. Якщо йдеться про порушення правил поведінки, бесіду не можна починати з докорів і прийняття рішення про покарання. Спочатку з'ясовують причини і мотиви порушення, вислуховують думку учня про власний вчинок, потім спрямовують його до усвідомлення негативних сторін цього вчинку та вибору альтернативної поведінки для подолання його негативних наслідків [4].

Дискусійні методи (диспут, дискусія) створюють умови для висловлення власних поглядів і переконань, зіставлення їх з позиціями опонентів, обстоювання своєї думки, визначення власної позиції.

Диспут – вільний, жвавий обмін думками, колективне обговорення питань, що хвилюють його учасників, повідомлення й осмислення власних переживань тощо. Диспути потребують ретельної підготовки, що передбачає підготовчий, основний і завершальний етапи.

Головні завдання підготовчого етапу:

- визначення теми, мети диспуту;
- створення організаційної групи;
- розподіл обов'язків;
- вибір ведучого;
- анкетування.

Ефективність диспуту залежить від того, наскільки невимущено є його атмосфера. З цієї метою складають і оприлюднюють правила поведінки під час диспуту. У процесі обговорення важливе значення має вільний обмін думками, рівність усіх, головне – факти, логіка, доказовість; непристойні жарти, образи забороняються, гостре, влучне слово схвалюється. Девізом диспуту часто обирають слова: «Говори, що думаєш, думай, що кажеш». Завершальний етап передбачає короткий аналіз диспуту, найхарактерніших позицій, підходів до вирішення проблем, заохочувальні оцінки найактивніших учасників диспуту.

Дискусія – метод групового обговорення проблеми з метою з'ясування істини шляхом зіставлення різних думок. Найоптимальніша кількість її учасників – 15 осіб, які, поділившись на групи і розташувшись у приміщенні у формі кола, підкови (або інші варіанти), висвітлюють протилежні погляди.

Виділяють такі етапи дискусії:

- визначення цілей і теми;
- обмін учасників інформацією (знаннями, судженнями, думками, новими ідеями, пропозиціями) з обговорюваної проблеми;
- упорядкування, інтерпретація і спільне

оцінювання обговорюваної інформації (прийняття колективного рішення);

- підведення підсумків дискусії (зіставлення мети зотриманими результат-тами).

Приклад використовують як метод виховання і як прийом у процесі застосування інших методів. Метод прикладу застосовується з метою конкретизації певного теоретичного положення; доведення істинності певної моральної норми, як зразок вчинку, поведінки; переконливий аргумент; спонукання до певного типу поведінки [3].

З метою підготовки й організації виховного заходу студент-практикант повинен:

- ознайомитися з програмою виховної роботи у класі, де виконує функції класного керівника;
- виявити рівень розвитку учнів цього класу (цінність орієнтацій, почуттів, мотивації поведінки, звички), а також рівень сформованості учнівського класу як колективу;
- вивчити інтереси, потреби учнів, їхні бажання, очікування, пов'язані з організацією дозвілля у позанавчальний час;
- залучити учнів до вибору й організації майбутнього заходу;
- у процесі обговорення з учнями змісту, форми заходу орієнтувати їх не лише на усвідомлення власних потреб й інтересів, але й на розуміння необхідності розвитку певних рис, умінь самоорганізації поведінки;
- узгодити вибір учнів майбутнього заходу з програмою виховної;
- роботи (позанавчальної діяльності), розробленої класним керівником;
- стимулювати і підтримувати ініціативу, самостійність усіх учнів у процесі підготовки й організації виховного заходу;
- створити та забезпечити позитивну психологічно-комфортну атмосферу під час заходу, розвивати позитивні самопочуття учнів;
- регулювати хід процесу, дотримуватися запланованої структури, визначеного регламенту;
- постійно виявляти педагогічний такт, уникати примусу, емоційного тиску на учнів;
- обговорити хід, результати заходу, враження та бажання учнів, висловити власні судження.

Алгоритм організації виховного заходу

1. Вибір і планування :

- стимулювання учнів до організації цікавого й доцільного заходу;
- збирання ідей, пропозицій учнів щодо змісту, форми заходу;
- колективне обговорення висловлених ідей, суджень учнів, внесення коректив, вибір рішень шляхом застосування різноманітних методик (аргументованого міркування, голосування, розгляд пропозицій тощо);
- визначення мети заходу й очікування результатів;
- колективне обговорення загальної структури, змісту, планування методів, засобів організації заходу;
- визначення обов'язків учнів, розподіл доручень, ролей.

2. Підготовка:

- ознайомлення з необхідною літературою, пошук й вибір матеріалу для сценарію;
- визначення етапів заходу, підготовка сценарію;

- організація зустрічі з учасниками репетицій, консультацій;

- підготовка різноманітних засобів (аудіовізуальних і технічних, декорацій та атрибутів для інтер'єру, одягу учасників, роздаткового матеріалу, нагород тощо);

- підготовка приміщення.

3. Організація:

початок:

- захоплення уваги учасників, стимулювання позитивних емоцій, створення приємних очікувань від заходу;

- визначення мети і бажаних результатів;

- визначення правил поведінки учасників, погодження необхідного часу;

- коротке повідомлення про хід заходу;

організація процесу:

- забезпечення логічного переходу від попереднього етапу до наступного;

- дотримання сценарію й регламенту (імпровізація можлива, якщо виправдана й відповідає формі заходу);

- контроль за дотриманням обраних правил поведінки й діяльності учасників;

- підтримка позитивної атмосфери спілкування учасників, їхнього емоційного піднесення;

- підбадьорювання учнів до вільного міркування, виявлення активності, творчості, власних поглядів, позитивних емоцій;

- акцентування на цінності кожного учасника, доброзичливе ставлення до всіх учнів;

закінчення:

- наведення висновків, підсумків;

- загальна оцінка результатів відповідно до запланованої мети;

- повідомлення учням оцінок, суджень, обговорення їхніх вражень, побажань;

- організація емоційного піднесеного завершення, орієнтація на подальші заходи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Виховна робота – це є творчість педагога. Успіх її залежить від педагогічної майстерності вчителя, від знання ним індивідуальних особливостей своїх вихованців, від виховних і педагогічних завдань колективу. План – це засіб підвищення якості виховної роботи класного керівника. Він має бути глибоким за змістом, коротким і конкретним за змістом. Виховна діяльність не повинна зводитися до роботи «заради плану». Головна її мета – надати оперативну допомогу дітям у вирішенні їхніх індивідуальних проблем, пов'язаних з фізичним і психічним здоров'ям, соціальним та економічним становищем, успішним просуванням у навчанні, у прийнятті шкільних правил, з їх самовизначенням у житті.

Успішність організації виховного процесу з класним колективом залежить зокрема від добре продуманого планування виховної роботи вчителем. Проте планування виховної роботи – це не лише складання сітки виховних заходів (як розуміється деякими вчителями). Це набагато ширша, об'ємна робота по усесторонньому вивченню вихованців, їх інтересів, поглядів, стосунків в сім'ях та серед однолітків.

Список використаних джерел

1. Бех І.Д. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні/ І.Д. Бех [та ін.] // Книга класного керівника: довідково-методичне видання / С.В. Кириленко, Н.І. Косарева. – Х. : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – С.288-326.
2. Коберник О.М. Управління виховним процесом у загальноосвітньому навчальному закладі : Монографія. – К. : Наук. світ, 2003. – 230 с
3. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: навчальний посібник / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Харків: «ОВС», 2002. – 400 с.
4. Сорока Г. І. Виховна система класу: Методичні рекомендації / Г.І.Сорока, Р.І.Черновол-Ткаченко – Х. : Світ дитинства, 2004. – 128 с.
5. Школа класного керівника / Упоряд. М. Голубенко. – К. : Шкіл. світ, 2005. – 128 с.

В статье рассмотрены формы и технология организации внеклассной воспитательной работы с учащимися. Определены групповые и индивидуальные формы работы и представлены их подробную характеристику. Рассмотрены различные методы внеклассной воспитательной работы с учащимися. Доказано, что выбор методики индивидуального и группового воспитательного воздействия зависит от уровня развития учащихся, их готовности к этому воздействию, психического состояния, привычек, характера. Подробно расписаны цели каждого мероприятия индивидуальной и групповой форм работы. Рассмотрено влияние педагогов, родителей и коллектива на личность ученика в процессе воспитания.

Ключевые слова: формы, внеклассная воспитательная работа, ученики, методы, воспитания.

The article deals with the form and technology of extracurricular educational work with students. Defined group and individual forms of work and give their detailed description. Different methods of extracurricular educational work with students. It is proved that the choice of methods for individual and group educational influences depends on the level of the students, their readiness to this effect, mental status, habits, temperament. Detail painted purpose of each measure individual and group work forms. The influence of teachers, parents and staff on the individual student during the training. In today's conditions is to foster the formation of moral and spiritual life of a competent individual who realizes successfully in society as a citizen, family man, a professional. To make this goal lies with the teaching staff of the modern school, but more so for the class teacher, who must have, to this, certain abilities and skills in the theory and methods of education. Today, special importance is the problem of education, which is their status of spiritual and intellectual, spiritual and moral force of society, able to assert intellectual and creative work inspired by the highest human ideals. So

it is with the spiritual culture of personality, its cultural development of pedagogical science today connects the ability to save both the individual and humanity. Educational Activities - creative work. Its success depends on the teacher's pedagogical skills, knowledge of his individual characteristics of the pupils from the educational and pedagogical problems the team. The plan - a means of improving the quality of the educational work of the class teacher. It must be deep in content, brief and specific content. Educational activities should not be limited to work "for the plan." The main purpose of it - to provide operational assistance to children to solve their individual problems associated with physical and mental health, social and economic conditions, the successful advancement of learning, in making school rules, with their self-determination in life.

Key words: forms, extracurricular educational work, students, methods of education.

УДК 378.11

Чала Анна Геннадіївна,
кандидат педагогічних наук,
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

ПРОБЛЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У поданій роботі висвітлено проблему організації самостійної роботи у підготовці майбутніх педагогів у вищих навчальних закладах. Особливу увагу приділено шляхам формування організації самостійної роботи у підготовці майбутніх педагогів під час вивчення дисципліни «Культура фахового мовлення». Доведено необхідність активізувати самостійну роботу студентів. Визначено основні дидактичні засади організації самостійної роботи з дисципліни «Культура фахового мовлення» на різних етапах навчального процесу в педагогічному ВНЗ.

Ключові слова: самостійна робота студентів, педагогічний вищий навчальний заклад, культура фахового мовлення, управління самостійною роботою.

Постановка проблеми. У процесі модернізації дошкільної та шкільної світи виникає нагальна потреба у висококваліфікованих фахівцях, тому зростає рівень інтелектуальних запитів майбутніх педагогів і водночас з'являються нові технології навчання, з якими має бути обізнаний кожний майбутній фахівець. Процес впровадження кредитно-модульної системи навчання у ВНЗ, значна частина навчального матеріалу вноситься на самостійне опрацювання студентами. Тому основним завданням викладача у вищій школі стає не репродуктивне викладання набору готових знань, а організація активної самостійної роботи студентів.

У зв'язку з посиленням ролі самостійної роботи у навчально-пізнавальному процесі під час вивчення дисципліни «Культура фахового мовлення» актуальною стала проблема раціональної організації самостійної роботи з урахуванням готовності до неї студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженнях учених приділяється багато уваги вивченню різних аспектів, пов'язаних із самостійною роботою. У наукових роботах В. Бураяка, Б. Єсипової, А. Івасишина, В. Луценко, П. Підкасистого, Н.О. Шишкіної [1, 2, 3, 4] та інших досліджувались сутність поняття самостійної роботи, принципи її організації, розглядалися різні класифікації, вивчалися методи, форми, засоби проведення самостійної роботи, розроблялись методики планування, організації та контролю самостійної роботи. Питання управлінням самостійної роботи студентів у позааудиторний час порушували Л. Клименко, В. Шпак та інші. Незважаючи на широкий і багатоплановий характер досліджень, присвячених організації самостійної роботи як учнів, так і

студентів, багато питань цієї складної проблеми залишаються поки що не з'ясованими.

Мета статті (постановка завдання) – проаналізувати шляхи формування організації самостійної роботи у підготовці майбутніх педагогів під час вивчення дисципліни «Культура фахового мовлення».

Результати дослідження. Курс «Культура фахового мовлення» у Комунальному закладі «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради має сформувані у студентської молоді прагнення до піднесення престижу державної мови України у системі вищої педагогічної освіти та україномовної підготовки майбутніх фахівців, які навчатимуть молоду націю країни. Набуття глибоких знань з української мови професійного спілкування, опанування у процесі її вивчення високої культури професійного спілкування державною мовою – головний обов'язок педагогічної освіти у ВНЗ.

Спираючись на твердження, що самостійна робота – навчальна діяльність студента, спрямована на вивчення й оволодіння матеріалом навчального предмета без безпосередньої участі викладача, можна виділити три етапи виконання навчального завдання: підготовка студента до виконання завдання, теоретичне, психологічне, організаційно-методичне та матеріально-технічне забезпечення самостійної роботи; безпосереднє виконання навчального завдання; аналіз виконаного завдання;

Організація самостійної роботи студентів є важливою ланкою системи управління якістю освіти у навчальному закладі. Самостійна робота є особливою формою прояву творчої активності студента, його самосвіти, та тісно пов'язана з навчальною діяльністю